

УДК 7.021.7 (477)

**THE LATEST WOOD PLASTIC
НОВІТНЯ ПЛАСТИКА ДЕРЕВА****Pisyo S. Ya. / Пісьо С. Я.**

ORCID: 0009-0001-7070-4199

*Lviv National University of Nature Management, V. Velikoho, 1,
Dublyany, Shevchenko 27/18, 80381**Львівський національний університет природокористування,
Дубляни, Шевченка 27/18, 80381*

Анотація. У статті проводиться стислий синтез творчості окремих українських майстрів художньої обробки дерева. Відмінено особні образно-пластичні властивості творчості окремих мистців, їхні ключові артистичні здобутки та специфіку синтезу національних традицій і новаторства.

Ключові слова: пластика, об'ємно-просторова пластика, різьба, скульптура в Україні.

Abstract. The article provides a concise synthesis of the work of individual Ukrainian masters of artistic woodworking. Individual visual and plastic properties of individual artists' creativity, their key artistic achievements and the specificity of the synthesis of national traditions and innovation are highlighted.

Key words: plastic, three-dimensional plastic, carving, art of woodworking, sculpture in Ukraine.

Вступ.

Дерево як одне з найдавніших і перших до світового змісту продуктів з всебічними змістовими відголосами в сукупній тямі, віки слугували українському люду універсальним зразком артистичного виразу. За плечима фахових майстрів, котрі на зміні сторічч творчо орудують з деревиною, є не одне коліно народних вмільців – різьбярів, теслярів, столярів, котрі вповодж віків випродукували цілий континент орнаментованих художніх конфігурацій: дивовижних українських храмів, дзвіниць, хрестів, народних меблів і прийомів, що карбованою мірою відгукуються на твори сьогодення мистців. В царині фахової пластичної майстерності Україна торує власний розвиток рельєфної різьби у формах настінних панно, декоративної скульптури, просторової пластики, де відчувається органічне поєднання новаторського підходу до обробки дерева з глибоким розумінням національних традицій та використанням всіх естетичних можливостей цього матеріалу. Це зумовлює появу довершеності та сучасного звучання типажів, сповнених досконалого естетизму, зорієнтованих на побутовий, виставковий, музейний осередок та ініціативну взаємодію з довколишнім простором [1].

Нова пластика дерева – це також свідчення про війну, про її наслідки для тілесних метаморфоз. Поява її важлива, бо героїзм тут перестає використовувати кліше мілітарного нарративу минулого століття. Чоловіча чи жіноча оголеність уже не є табу, і вона містить не пафос переможця зі зброєю, а силу опору живого, що навіть після гибелі, адже дерево смерте перетворюється на нове життя у творі мистецтва. Бо зазвичай ключовим медіумом актуальності на нашій території служить живопис, колірність як емоціональний принцип. Рідше графіка, а згустом сенсів стають дедалі ширше скульптурні витвори. [4].

Пластична мова в більшості українців співвідноситься з пам'ятниками радянської доби, а ще дехто згадує про скульптуру малих форм як декоративну прикрасу осель зрідка – приватних просторів. В побуті скульптурне різьблення набуло ширшого розповсюдження, – виготовляли забавки, подекуди деталі вжиткових речей. Переважно воно мало утилітарне призначення. Для церковного інтер'єру, капличок, подекуди і житла вирізували зображення святих, біблійних та євангельських персонажів. Рідше створювали об'ємні й рельєфні скульптури на світські мотиви. Проте поширювалася різьба обмежено, – менше її було на землях України, де панувала Православна церква, яка традиційно стримано ставилася до фігурних зображень святих. Дуже популярною вона була на Галичині. Більш розвинутою була орнаментальна різьба, найдавнішим її видом є так звана плоска різьба, різновиди котрої – контурна, нігтеподібна, тригранно-виїмкова. Така різьба притаманна Подніпров'ю, зокрема Полтавщині, традиції якої збереглися й досі. Складнішою є плоско-рельєфна різьба, до неї належить прорізна, або ажурна, а інколи ці техніки поєднують. Плоско-рельєфною різьбою здавен прикрашали речі культового призначення, наприклад, ручні хрести. Збереглися виконані цією технікою ікони з кінця XVII – початку XVIII ст. Львівського музею етнографії та художнього промислу. Донині нею декорують окремі знаряддя праці - ажурна, (пропильна) різьба, використовується в іконостасах, зокрема царських воротах, а також обрамленні ікон. У другій половині XIX століття на Прикарпатті, Буковині, Полтавщині, менше Чернігівщині, було поширене виробництво речей різноманітного призначення – точених, різьблених, прикрашених техніками інкрустації, інтарсії, випалювання. До трьох останніх вдавалися переважно різьбярі з Карпатського краю. [2].

Однак після 2014-го дещо таки поінакшало: авторська пластика, створена без заявки як непідконтрольне висловлення живописця, стала справжнім предметом новітнього арт-процесу.

Здавалось би, що 24 лютого 2022 року мало принести спалах графічного, найпростіше прилаштованого до поширення в соцмережах, політичного руху мілітарної творчості у відповідь на насилля. Так бувало минулого року, але новочасні проекти – Володимира Семківа «Від коріння» в Києві, Андрія Сагайдаковського та Олега Капустяка «Сюжети» у Львові – звели в фокус данини дереву. Продукт стільки притаманний українському мистецтву здавна згадуючи принаймні б літописного Перуна, що, хоч скинутий у Дніпро, «вичапав» на провіт киянам, і на місці його гіпотетичної з'явлення виникнули Видубичі. Дерево було найдоступнішим матеріалом не лише для спорудження житла, а й для виготовлення знарядь праці, предметів побуту, культу. Давні ремісники володіли багатьма способами обробки дерева, найскладнішим з яких було різьблення. Мистецтво творення рельєфних і фігурних відображень знайоме на теренах України задовго до утворення Київської держави. Існують літописні відомості про язичницьких ідолів антропоморфних форм. Об'ємно-образне трактування, технологія виконання кам'яних рельєфних та фігурних зображень, що збереглися, переконують, що їх творці мали попередній досвід такої роботи по дереву. На теренах Галичини передував чималий звичай

поліхромної сакральної скульптури, вершиною якої є творчість середини XVIII століття Йогана Георга Пінзеля [3].

Модерністський прорадянський період цупко прив'язав у пам'яті більшої частини українців, що дерево не має, передовсім тих величезних, властивостей, що створюють доконечний вплив довговічності для меморіалізації подій, приміром мілітарних. Після 2014-го, коли утворилися залишки від куль на деревах вулиці Інститутській, ставлення до них поінакшало, в тому числі, що варварська пора перетворила тисячі дерев на візуальні обрубки столиці, а тепер на теренах де ведуться активні військові дії збройної агресії загалом, посилюючи суспільну травму. Любительські й професійні фотознімки, серіями й частковими образами нинішньої російсько-української війни закріпили у притомності українців пліч-о-пліч зі винищенням людей і руйнацією будівель також обчухрані чи випалені дерева, їх через нищення також почали сприймати як жертв нападу. Дерево виходить неваговитим зі структурою спилів на якому можна також злічити рокові кільця та звідати відбитки жуків-короїдів, начеб на звороті постатей святих маестро Пінзеля [3]. Древо видається доволі мереживним, воно спірітуалізується не тому, що в анфіладі світлиць із фешенебельними флористичними входами бачити тіло майже античне, практично мармурове за ласкавим світінням поверхні і заледве коли-не-коли лицюєш до нього, увиразнюються слідами долота й ножика, а минаючи, дивуєшся уривку неприродно вивернутої почерку й зумисне високо піднятій напрямку ребер. Обарвлення контурів, напрямків і діапазонів зринатиме в долі врятованого. Споглядання плотської досконалості, вивільненої з гігантського стовбура плодового дерева, перегортає бачення про жанр тіла як археологічних залишків поруйнованої древньої пластики. Шніцар бере фабулу і проєктує його на нашу ситуацію де український спостерігач позирає щоб враз досягнути чому подекуди катма цілого плоті і не в класичному, а в новітньому дипломатичному глузді.

Українські митці котрі працюють у царині пластичного аранжування дерева торують свої шляхи, попри те, що і не дивлячись на вдосталь великий спектр технічних прийомів та пластичних рішень, що уособлюють особисті концепції в даному артистичному напрямі витворюючи новочасні національні виставкові та ужиткові функціональні твори, які є основою неповторності пластичних творів, узвичаєних конфігурацій та декору, а їхні вироби надзвичайні в усій власні красі, є взірцем високої довершеності народних майстрів котрі гармонійно відгукуються на формування злагодженого нинішнього архітектурного осередку.

Висновки.

Отже, сучасна новітня українська пластика вміє залучати діалог із композиціями, може й фокусувати акценти та жанри, теми та сюжети інших часів, включно із сюрреалістичним перевертанням сенсів. Тож визначальною тенденцією стає те, що наша новочасна пластика яка основує промовляти до спостерігача візуально складнішою промовою. Українські мистці, які орудують у царині художньої обробки дерева, йдуть неподібними дорогами, канонізуючи свої осібні позиції в даній артистичній ділянці, позаяк спектр художніх модусів

доволі чималий. Однак, незважаючи на великий діапазон особистих художніх думок, технологічних прийомів, пластичних і просторових різновидів у виготовленні новітніх концептуальних досліджень виставкового характеру та функціональних об'єктів, українські майстри на зламі століть знайомлять близькість граціозного мислення в єднанні звичного і сучасного, панівний ступінь виконавської довершеності і творчої свободи в притягненні образних та формальних прийомів новочасного мистецтва.

Література:

1. Драган М. Українська декоративна різьба XVI-XVIII ст. Київ: Наукова думка. 1970. 204 с.
2. Січинський В. Історія українського мистецтва. Т. 1. Нью-Йорк. 1956. 180с.
3. Чепелик О. Скульптор Пінзель і духовний ландшафт українського бароко. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, 2013. 2, 168-170 с.
4. Чегусова З. Українські провідні митці художньої обробки дерева (остання третина XX – початок XXI століття): [сайт] URL: <https://ethnography.org.ua>

Стаття відправлена: 19.01.2024 р.

© Пісьо С. Я.